

NEKAJ BESED O SODOBNIH
PRIČESKAH

Moda 60 let

Demonstratorka NARTA STUDIO Milica Raković smo srečali ob zaključku ene od številnih predstavitev najnovejše mode pri pričeskah in izdelkov delovne organizacije Ilirija-Vedrog za te namene. Ker je njeno delo znano le ožjemu krogu porabnikov, naj razkrijemo nekaj značilnosti nalog, ki jo opravljajo med svetovnimi modnimi prestolnicami in skoraj vsemi večjimi kraji po Jugoslaviji.

»Frizerkam in njihovim delavkam prinašamo v najrazličnejših izobraževalnih oblikah najnovejše poglede o frizurah, ki vladajo v Londonu, Kölnu, Parizu. Zanimivo pa je, da kljub t. im. gospodarski krizi doživljamo pravi prireditveni boom, saj je bilo v zadnjih dveh letih toliko frizerskih prireditev, prikazov, tekmovalij v naši državi, kot jih prej ni bilo celo desetletje.« je označila dve posebnosti svojega nastopanja Milica Raković in še pridala, da je po osnovni izobrazbi arhitektka, specializirana za oblikovanje.

Predstavljate samo oblike pričeske, ali tudi nego lasišča in las?

»Celoten sklop upravljanja z lasmi, je naša naloga. Tako tudi letos poučujemo obiskovalke demonstracij in seminarjev o pravilni negi lasišča in las, o primerem, sodobnem striženju, o barvanju, o novostih pri tehnoloških postopkih pri ustvarjanju frizur in še številnih drugih novostih. Vse bolj tudi poudarjamo celoten izgled osebe in ne le pričesko.«

Kakšni so modni trendi na vašem področju?

Demonstratorka Narta studio Milica Raković (foto: S. J.)

»V Evropi je priljubljena moda 60. let: svetlo laske kot Marilyn Monroe, pričeske po zgledu Beatlesov in barva las podobna Che Guevari. Pri barvah prevladujejo svetla, rdeča in črna. Prednost imajo daljši lasje, ki poudarjajo ženskost.«

In, kako se vse to veže s proizvodnjo delovne organizacije Ilirija-Vedrog?

»Seveda je glavni namen nastopov priporočanje naših kozmetičnih in frizerskih izdelkov. Tokrat smo izpostavljale uporabnost Novala, barvnih in belih utrjevalcev las (gel), posebnosti kolekcije Kismi, priporočale bleščice in šampone Kiwi za masne lase. Udeleženkam seminarjev pridajamo propagandni material, tako, da lahko v miru proučijo posamezne modne linije pri pričeskah in ugotovijo posebnosti posameznih kozmetičnih pripravkov.«

-sj-

IDEALNE MOŽNOSTI ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU IN IZ DELA

Delavci pri obrtnikih
ne marajo šolskih klopi (?)

V Medobčinskem skladu za izobraževanje delavcev na področju samostojnega osebnega dela Ljubljana Miklošičeva 26 (tel.: 312-533) imajo navado, da zaseda skupščina sklada dvakrat letno. Ta najvišji organ sestavlja 16 delegatov delavcev in 14 delegatov obrtnikov, ki zaposlujejo delavce. Kot je znano, pokriva ta sklad 14 občin ljubljanskega območja, kjer je pri obrtnikih zaposlenih 7500 delavcev in delavk. V naši občini zaposlujejo obrtniki nad 1400 delavcev in delavk.

Na jesenskem zasedanju skupščine, ki je bilo pretekli mesec, so delegati, med katerimi sta bila tudi Marija Marolt in Vojko Jamnik obravnavali in sprejeli poročilo o delu sklada v prvih devetih mesecih preteklega leta in smernice za plan dela sklada v letošnjem letu. Pretehtali so tudi finančno poslovanje sklada.

Sklad organizira in financira za delavce v samostojnem osebnem delu vse oblike izobraževanja ob delu in iz dela, strokovne ekscurzije ter obisk kulturnih prireditev. Sodeluje tudi pri organiziranju in plačilu poučnih izletov in družbenopolitičnega izobraževanja, ki ga izvajajo osnovne organizacije zveze sindikatov delavcev pri obrtnikih in obrtna združenja.

Delegati so sprejeli spremembo nekaterih členov samoupravnih aktov sklada, ki določajo način povračila šolsnine. V sprejemnem besedilu je sedaj navedeno, da

Marija Marolt, delegatka skupščine sklada, delavka v obrtni delavnici za predelavo lesa v Srednji vasi pri Polhovem Gradcu: »Pri nas imamo v delavnici pet delavcev, a nobeden ne izkoristi možnosti za izobraževanje, ki jo nudi sklad. Pa bi zelo rada, da bi naredili šolo ob delu.«

delavec, ki se odloči za daljše šolanje, lahko praviloma dobi sredstva za plačilo šolsnine že ob vpisu v šolo in sicer tako, da sklad nakaže denar neposredno šoli. To je pomembna sprememba pri financiranju šolanja delavcev pri obrtnikih ob delu in iz dela.

Sprejeli so tudi sklep o volitvi delegatov skupščine, njenih organov in odbora samoupravne kontrole sklada za obdobje 1988-1992.

Zapisi smo, da je v naši občini nad 1400 delavcev in delavk v obrtnih delavnicah. Ti so se v času do 30. septembra udeležili naslednjih oblik izobraževanja in drugih dejavnosti in jih organizira in financira sklad: 3 pridobili znanje po srednjem strokovnem programu, 1 po višjem oziroma visokem. 96 jih je opravilo osnovni tečaj iz varstva pri delu, 102 pa obnovitveni tečaj. 6 delavcev in delavk pri obrtnikih ima tudi potrdilo o uspešno izvedenem tečaju iz higienskega minimuma, 4 pa za tečaj tujih jezikov. Verjetno jih je nekaj prisostvovalo tudi tečaju iz varstva pri delu v organizaciji obrtne zadruge MAGOS ter frizerskemu tečaju pri Narta studiu v organizaciji sekcije frizerjev pri Zvezi obrtnih združenj Slovenije. Delavci pri obrtnikih iz naše občine so zadovoljivo prisotni tudi na strokovnih izletih, ki jih organizira sklad. Na mednarodnem obrtnem sejmu v Salzburgu in v tehničnem muzeju v Münchnu jih je bilo 16, na tridnevnem poučnem izletu v Split in na Vis 18, na V. srečanju delavcev obrtnikov v Teharjih pa 38. Tudi osnovna organizacija zveze sindikatov delavcev pri obrtnikih je pripravila ekscurzijo s članskim sestankom in družbenopolitičnim izobraževanjem. Sto delavcev in delavk je spoznalo nekaj novih dejstev o njihovi organiziranosti.

Kot smo že zapisali, sklad omogoča tudi obiske kulturnih prireditev. Iz naše občine lahko odhaja redno v Dramo, Opero, Sentyakobsko gledališče in Mestno gledališče ljubljansko do 16 nosilcev abonmajskih vstopnic.

Žal pa med delavci pri obrtnikih tudi v preteklem letu ni bilo zanimanja za dokončanje osnovne šole, za pridobitev znanja slovenskega jezika in za izobraževanje iz dela.

STANE JESENOVEC

BARBARO MRZLIKAR IZ
HORJULA BO TUDI ZA 8.
MAREC ČAKALO LE – DELO»Stara sem,
a kaj morem«

Sam ne vem več, kolikokrat sem že bil pri njej. Primamljala me je njena stara domačija z nizko starožitno streho in prijetnim kmečkim zapecem, kjer živi s sestro Stano in bratom Jožetom, pokrajina okoli hiše pa je sploh kakor kaka podoba s Slanovih slik: prgišče sadnega drevja, star kozolec, vsenaokrog pa nepregledna pajčevina njiv in senožeti, ki jo razbija le redko grmičevje ob bližnji Horjulščici in valovita reber nad hišo.

Barbaro Mrzlikar ali Baševo Barbo kot ji pravijo po domače, sem tega lepega februarjskega dne našel ravno pri spravljanju stelje s senožeti. »Kar v glavi se mi vrtil, ko grem takole s košem čez graben,« se je nasmehnila, ko sem prišel do nje pod hišo in čvrsto prijala za koš, češ, o ne, slikal me pa že ne boš. Zdela se mi je za spoznanje starejša kot kdaj poprej, toda na njenem obrazu se je še vedno igral tisti njeni značilni nasmešek, ki je znal tako razoroževati nedostopne ljudi. »Kakšno drugo žensko raje najdi, če že misliš pisati o njej, kaj bom jaz,« je potem še čvrsteje zadela koš na rame in krenila proti domu.

Barba je že na videz skromna ženska. »Vselej sem bila kmetica in to mi ni težko priznati,« brez ovinkov prizna. »Vsi trije skupaj 'krem-pamo', poleg mene še brat Jože in Stana, pa nekako gre. Res nimamo bogve kaj, samo tri krape in kokoši so pri bajti, a smo kar zadovoljni. Kmalu bo tudi telček. Nasploh je pole-

Barbara Mrzlikar: »Včasih smo bolj garali, a manj pridelali kot danes.«

ti tu v Lipalici kar lepo: smo na samem, kroginkrog je ravnina in griči, a kaj, ko pa se prav tedaj rad ulije dež in nam zmocni vso krmo.«

Baševi trije morajo včasih prav pošteno pljuniti v roke, da spravijo vsa dela pravočasno pod streho. Včasih so za to skrbeli njihovi starši. Vendar pa nobenemu od njih nikoli ni prišlo na misel, da bi se poročili. To očitno ni bilo zanje. Še sreča, da imajo zdaj Volkovega Marka z Lubgojne, da jim pomaga. Drugače bi bila bolj trda. Vendar pa je Barba kljub temu ničlikokrat našla čas, da je hodila tudi k pisatelju Branku Hofmanu pomagat čistit prostore. Zdravje ji kljub neprestanemu delu ni zatajilo. »O, to bo še kar, le stari smo kot zemlja,« se je namuznila, ko je potem stopila v hlev med živino. »O božiču bom napolnila že sedemdeset let. Pa pravijo, kako je letos nezdrava zima. Vraga je, jaz se kar dobro počutim. Tudi v Horjulu tam čez ni to zimo nihče umrl, medtem ko smo jih prejšnja leta vsakič po nekaj pokopali.«

Barba si za zdaj še ne beli las, kaj bo, če ji nekega dne le zataji sicer tako čvrsto zdravje. »Ne, na to pa zdaj sploh še ne utegnem misliti,« je zamahnila z roko.

BRANKO VRHOVEC

»BIL JE HEROJ V SLIKARSTVU«

Molly Bonač

»Eno sliko bi radi, ali se kaj dobi do štirideset milijonov?« so rekli kupci in povedali ime avtorja. »Ta je ves čez 100,« je rekla posrednica. »Kaj pa kakšno cvetje?« »Tele sončnice so čez 100,« – Potem so povedali drugo ime, posrednica jih je napotila drugam. Slikarka Molly Bonač je imela v rokah anemone, kupila jih je na trgu, kjer so trikrat ceneje kot v trgovini. »Vi imate seznam del, ki sem jih pri vas prodala,« je rekla. Svežen z naslovi je bil precejšen. »Vendar je še neurejen,« Naslovi? »Anemone, Rožnik, Barje,« je rekla posrednica. Tako sem izvedela, da ima vsak umetnik svojega kritika, ki »stoji za njim«. Le da so časi Pavlovcev, Jam, Jakopičev mini-li. Svoje prvirčence imajo različne smeri v umetnosti. Kaj pa kdor je sam? Tak pač ostane brez imena.

Moja naivna misel, da je umetnost ustvarjanje sveta in ne njegova dekoracija ali odraz ali posnetek, se je umaknila ugotovitvi, da je navadno tržno blago, ki ima svoje tržne zakonitosti.

Čisto naključno sem bila povabljen na srečanje z eno najpriručnejših žena, ki je prijateljela z umetniki, ki se niso ozirali na tržne zakonitosti, ampak so skušali ustvariti Slovencem duhovni svet, v katerem ne bi bilo treba več tožiti, kakor v tistih predvojnih časih: »Malo imamo mecenov, ki bi imeli poleg bogastva še čut za stvariteljsko moč skritih talentov.« To sem prebrala v enem od številnih izrezkov v stanovanju, v katerem je dišalo po olju, po barvah, kjer je stal štefalaj in kjer se v kotih skrivajo spomini, ki sem jih skušala čutnonazorno upodobiti v duhu.

Na primer drsajoče korake starca. Na vratih ključka, taka »navadna kot na hlevskih vratih« in tam mlado dekle. Sredi revščine – mojster. V kleti pol tone premoga, v katero se je spremenil žar barv, ki se danes krasijo nek velik ljubljanski salon. Nadarjeno dekle je poštljivo zagledano v slovenskega genija, ki ga ljubljanski meščani »ne bi imeli niti na sekretu.« Tako so takrat rekli. Danes krasijo RIHARD JAKO-PIC slovenski zgodovinski spomin z učeniimi definicijami in spodbuja indentiteto naroda, nad katerim je bil tiste čase tako razočaran. »Za paviljon, ki ga je zgradil, si je Rihard Jakopič odtrgal od ust« pravi Molly Bonačeva, ki polaga na grob duhovnega sveta, ki ga je ustvarjal mojster, kjer topla rjavozlata barva salonskega interiera izžareva nedoseženo in večno hrepenenje slovenskega umetnika, ki se zateka v salon pokrajine, kjer sije svetloba luči brez girland in brez menic, ki njemu – umetniku nikoli ne omogočijo stvaritve, s katero bi se res lahko ponašal nesrečni rod ujet v »gotov denar«. Deklica in mojster ustvarjata skupaj. Nauči jo grundirati slike. Kar ni uspelo mojstru – je uspelo njej v njegov spomin. Nihče še ni prešel rodbekij, plamenic, cinij, gladiol, vrtnic, potonik, strelcij, krizantem, spominčic, španskega bezga, ki jih nadarjena žena polaga na grob mojstrovega duha. In jaz si skušam predstavljati vse tiste brezštevilne domove, ki jih krasijo rože, ki ne uvenejo in se tudi posušile ne bodo. Tisti dan sem se vrnila iz trboveljskega rudnika, na čevljih sem imela še jalovino, razmišljala sem, kako bi učinkovalo to razkošje barvne lepote v rudarski ajnzerici. Ne bi šlo. Jože Hudeček ima prav, tudi v blokovsko stanovanje ne

sodi. Te slike potrebujejo tišino intimnega doma, velik prostor – stilno pohištvo, melanholično golievsko razpoloženje. Šele v tem okolju velja, kar je zapisal Josip Vidmar 1985. leta v Mollyjuno spomin-sko knjigo »Dobro je in morda edino, kar moremo, lepšati življenje...« Kakšna znamenita spomin-ska knjiga! »Človek je toliko vreden, kolikor da svojemu bližnjemu«. Podpis: Rihard Jakopič. Na drugi strani pa: »Da, da, prijatelj Jakopič. Taka je postava v nebesih. Na svetu pa je ponavadi tako, da človek velja le toliko, kolikor svojim bližnjim vzame, na tak ali inak način.« Podpis: Hinko Smrekar. V tej knjigi so verzi in podpisi Otona Župančiča, Franceta Godca, Matija Jame, Ivana Čarga, Franceta Novšaka, ki je menil: »Officium tuum quiddid imperat dies«. Nekateri izreki so prav neumni, pravi Molly Bonač, poglejte tegale, napisal ga je jasnovidec Karmah: »Lepo je živeti, še lepše umreti.«

Nekateri me imajo še danes radi, pravi slikarka. »Janez Mesesnel mi je prinesel rože«. Poglejte, mi pravi, on, ki je sicer tako oster kritik, me je tako povišal, da mi je kar nerodno, pravi. Berem: »Včasih po krivici zanemarjamo pozornost delu...« in potem primerjava z mojstrom v prid slikarke. Presenetni me mati z otrokom. Kako to, da je znal doslej srčno rano materinske ljubezni upodobiti vedno le moški? Pokaže mi portret prelepe mlade žene, ki je na moč podobna Barbykam, ki so zdaj osvovile svet. To je moja hčerka, pravi. Najlepše slike sem dela njej.

V dragocenih okvirih žarijo maki in anemone, njene najljubše cvetice, krajine spominjajo na rožn. o-dolske stare čase, ko je Glinščica še tekla čista in je svet dihal skromno domačnost družinskih ognjev in rožnodolskih dreves še ni sušil kisl dež. Ko se vračava skozi neobljudeno Rožno dolino, je stopal pred nama fant, ki je s kamni ciljal na temne svetilke. Molly Bonač je hudo prizadeta zaradi sodobnega vandalizma.

Rada bi se še srečala z Molly Bonač – najljubzejšo ženo, ki prijateljuje z majhnim bolnim kužkom. Tudi zato, ker mi je rekla, ko sem se še enkrat ozrla na štefalaj, na katerem se je risal osutek noči: »To je pa najboljši zopno delo. Delam svojo kopijo«. Kaj tudi akademska slikarka Molly Bonač ne mara retra!

JASNA ŠKRINJAR

BILI SO MED NAMI

Dore Klemenčič-
Maj

Še ni dolgo tega, ko smo se v krogu tovarišev in znancev vedro pogovarjali o vsakdanjih tegobah, življenju v krajevni skupnosti in lepih dneh tvojega partizanstva, ki si ga preživel domala po vsej Jugoslaviji kot borec, umetnik in skromen, vendar pokončen mož v najbolj usodnih dneh narodnoosvobodilnega boja. Takega smo te poznali tudi v naši sredini, ko si tiho živel kot svobodni umetnik in neumorno delal ter ustvarjal do zadnjih dni svojega življenja.

Tvoja življenjska pot je bila polna lepih pa tudi trpkih, težkih doživetij, zlasti v začetku narodnoosvobodilnega boja. Vse do tedaj, ko si odšel iz rodnega kraja Galicije pri Zalcu na študije, pa v Bosno kot profesor in se 1941 znašel kot vojni ujetnik v nemškem taborišču. Od tam ti je uspelo decembra 1941 pobegniti. Do marca 1943 si preživel pravo golgotno mučenega upornika v ustaških in četniških zapornih dokler se nisi z begom pridružil slavim kozarskim partizanom. Še istega leta si se na poti vrnitve v Slovenijo priključil borcem Sercejeve brigade in nato uspešno delal v centralni tehniki komunistične partije Slovenije. Nato si delal v Agitpropu ter v začetku 1944 v XIV. in XV. diviziji narodno osvobodilne vojske Slovenije. Do avgusta 1944 si delal v službah IX. korpusa narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije, od tedaj dalje pa v prosvetnem oddelku SNOS-a, nazadnje kot član komisije za zaščito kulturnih spomenikov. Eno-stansko bi opisoval tvoje življenje, če ne bi posebej poudaril, da si ob napornem delu v času NOB skoraj noč in dan ob vsakem prostem trenutku ustvarjal nepozabne slikarske umetnine, saj skorajda ni bilo brošure, knjižice, slikanice ali partizanskega časopisa in druge literature brez tvoje umetniške poudobe bitk, borcev, krajev in ljudi ter življenja tistega časa.

Na pragu tvoje 77. pomladi se je žal tako na hitro in nepričakovano iztekla tvoja bogata življenjska pot, ko še čaka tvojega pravega vrednotenja in spoštovanja, kakršnega smo ti vedno izkazovali mi, tvoji krajin in prijatelji, ko se tokrat z žalostjo poslavljamo od tebe in nas bo spomin na tebe vedno spremljal. Slava tvojemu spominu!

ZDRAVKO TROHA

NAJBOLJŠE LUTKE NA PREDSTAVI

Jož, boli! Pitonova
zgodba in še kaj...

Veselo je bilo v KUD France Prešeren v sredo, ko je Zveza kulturnih organizacij in njena komisija za lutkovno dejavnost povabila v dvorano tiste lutkovne skupine, ki so se najbolj odrezale na občinskem srečanju, pa še selektorje mesta in republike. Prišli so kar trije: Jože Zajc, Metka Zobec in Matija Milčinski. Triletna Sara je bila v dvorani brez očka in mamic, pa ju ni prav nič pogrešala. Horjuljska skupina, ki je pod vodstvom Branka Lipnika veselo rajala mišji dir in prašila moko po likovno domiselni sceni je nastopila prva, saj so se lutkarji isti dan prelevili v pevce, ki so nastopili v Domu Španskih borcev, zato se jim je mudilo. Miška je nastopila tudi v zgodbi, ki so jo uprizorili učenci iz Škofljice. Domiselne lutke za predstavo »Jož, boli!« sta izdelali tovarišici Javornikova in Košakova, zato pa so scenarij za otroške igre napisali otroci iz Brezovice sami, Stanka Grbec pa je poskrbela za to, da je bil njihov nastop pravo malo gledališko doživetje. Dvorana KUD France Prešeren je nadvse primerna za podobne prireditve, ki zahtevajo intimitetno odnos do odra. Lutkarji iz OŠ Marjan Novak Jovo so spraševali selektorja ali so prvi ali ne. Naslov njihove predstave je namreč »Tekma za bajtico«, ki jo je režiserka Bojana Šivic povzela po ljudski pravljici: na tej lutkarski tekmi pa so nastopili še izvrstni lutkarji iz osnovne šole Oskar Kovačič in pravi marsovski prebivalci, zgroženi nad militarizacijo zemljanskega duha. Za igralce iz OŠ Brezovica pa je bil odčrek kar premajhen, povsem pa je ustrezal za imenitno Pitonovo zgodbo, ki so jo zaigrali in zapeli odrasli lutkarji iz KUD Zadobrova. Kdor se boji kač, naj jih le povabi v goste, po predstavi bo čisto ozdravljen strahu.

J. Š.